

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG

WEEKBLAD VERSCHIJNENDE ELKEN ZATERDAG

BUREAU & REDACTIE:
DRUKKERIJ COLLEÉ
REGULIERSWAL (Stadsdeurpoort)
— TONGEREN —
Postчек № 84865. — Telefoon 12.

WAKENDINGEN.
Bel fr. 1,00
Verleij en provinciale
oligens overeenkomst
WEEKBLAD WAKENDINGEN:
regels fr. 3,50
meer fr. 0,75

DE POSTRIJDER

*hemalst zijn beste nieuw-
komende zijn trouwe lezers.*

Stadskunde.

DE MAAT VAN DEN NAK VAN POSTRIJDER

ing. — Deze week lagen de
in in de stad stil. Wij nemen de
entent baat om eenige verklar-
te te schrijven nopens de plaats
Alma van Postrijder » afge-
te hier om een belangrijk docu-
s uit de navolgende verklaring

stadsamblik.
het is een oude schets van de
ren. Dit is voor hetgeen de ge-
de geïllustreerde voorstellingen van
naget een heel goede datum in
in die.

vestiging zal misschien de niet
in graphische voorstellingen
en. Welnu: Een groep bibliothe-
de Koninklijke Bibliotheek te
teft in 1915-1921 een Repertorium
t van gezichten van steden, plaat-
teelen van België. (1) Deel I op-
oor Eug. Bacha, destijds bewaar-
de sectie der Handschriften van de
re Bibliotheek, geeft voor Tonge-
rste aanzichten die van Remacle
tekenen voor het werk van Sau-
1740. Voor St-Truiden en Hasselt
hij eveneens als eerste stadsaan-
alfde werk, dus nogmaals 1740.
ar voor Hasselt staat erbij: Top-
te, 30. Ja, maar de stadsamblik
te, die in het geciteerd werk
blz 104, is een zicht van Hasselt
rijstel Helaas!

te fut wordt begaan in aflevering
eerd Repertorium, opgemakt door
te, bewaarder van het Kabinet der
bij Koninklijke Bibliotheek. Ook
te gravuur: « De stad Hasselt van
water te zien » van De Jong, geen
te van Hasselt in Overijssel.
tegenen worden tal van zichten ge-
op. 333-334), maar geen ouder dan
1740. Voor St-Truiden, zelfde op-
van beide specialisten heeft de
kend die nochtans ook afgedrukt is
werk Topographia Germaniae van
maar in een boekje waar men
dacht heeft te zoeken namelijk in
graphia Westphaliae. Dit stadsbeeld
tegen is van 1650. Voor Hasselt, St-
en eenige andere plaatsen van on-
ancie heeft Merian wel enkele aan-
tegen geeft, maar niets in beeld
te, zoals hij voor Tongeren wel deed.
50 zijn wij reeds bijna heel een eeuw
te tijdstip van R. Leloup, en versche-
ren voor den brand van 1677.
dus reeds een stadsbeeld van belang.

laast nog interessanter.

onze plaat is nog bijna vijftig jaar
te staat in een oud dik boekjele in
hrit inhoudende een Pavilliars dat
te verzamel van Keuren, vredestruc-
pdonantien, memorien, statuten van
te te Tongeren evenals in alle Lim-
de steden voor bestuur en recht-
te gevelgd werden. Dit afschrift werd
2 op verzoek van burgemeesters raad
meente (Ly maîtres, conseil et com-
té de la bonne Ville de Tongres) op-
te. Een eerste plaat geeft een voor-
van het Perroen met daaronder het
1602. Het is duidelijk dat onze plaat
an dat jaar is tenzij de teekenaar
ouder beeld kopieerde. De drie
documenten van den bundel zijn
3, (2)
herschift, een leesbaar document
in het bezit van het Limburgsch
en Oudheidkundig genootschap,
het geschenken werd door Baron D.
vopau.

ariag van de plaat.

te deels wel de plaat van den « Alma-
van Postrijder ». Misschien geeft ze
te voldoende, omdat uw ooggen voor-
te of het prachtige van Tongeren,
te nuwoud Basilië. B. v. het selup der
te is het zoals het behoort, want langs
te zijde (Vrijthof), vertoont het beeld
te blimen maar zonder vensters. De te-
tear schijnt echter het stadsbeeld der
te naar gezien te hebben: De massie-
te oren der O. L. V. Basilië is bekend
te den abbe en bol, die ook voorkomt
te zichten van Merian in 1650 en op dat van
te brand van 1677, geschilderd in 1682.
te verzet het stadsbeeld den toren van
te ficolwerk tegenover dien van O. L. V.
te hek, weder die van St-Jan, van het Be-
te hof, van het Hospitaal. In een burger-
te document eeben de torens die voor
te posten van te hebben, meer belang dan
te gebouwen.

Belangrijke bijzonderheden.

De Moerepoort is voorzien met het val-
hek, dat ten deele is omhoog geheven. Men
weet dat dit valhek een belangrijke bijzon-
derheid in de verdediging eener middeleeu-
sche stad daastelde. Niet alleen was het
voor den aanvaller moeilijk dat hek open-
geven te krijgen; doch zelfs indien dit ein-
delijk geschied was, kon dat valhek dienen
om door een plotseling neerslaan er-
van, een gedeelte manschappen van een bin-
nenrukkenden troepen af te zondere en
nachtsloos aan de verdedigers der poort
over te leveren.

Langsheen den Jeker, want het zicht is
van de Zuidzijde opennemend, vertoont zich
zeer goed de oude versterkingen, namelijk
de omheiningssmuur met torens. Wij zien
hier twee drie torens: die van het Be-
gijnhof, thans verkeerdelijk Lakenmakers-
storen geheeten en dien van St-Jan, de ware
toren aan de Lakenmakers ter verdediging
opgedragen.

Wij weten dat M. Prof. Brasinne een nog
ouder zicht van Tongeren ontdekte, waarop
ook meer dan een toren aan de Zuidzijde
verschijnt. 't Is te hopen, dat hij dit docu-
ment weldra zal uitgeven.

De Lakenmakerstoren.

't Is overigens niet de eerste maal dat
men doet opmerken dat de toren van het
Begijnhof niet de Lakenmakerstoren kon
zijn.

Een ordonnantie van het magistrat van
4 October 1588 bepaalt dat de verdediging
van den Lakenmakerstoorn begriep: «
Nieuwen steenweg, Peperstraat, Mumber-
straat, Pley en St-Janstraat af tot over de
brugge ». Deze straatnamen duiden wel
aan dat het kwartier van St-Jan aan de
Lakenmakers hulp moet vertoont voor de
verdediging van hun toren, die dus in de
nabijheid van dat kwartier moest liggen.

Het heele Begijnhof, dat als het ware
een kleine gerevereerde stad vormde, tal-
de natuurlijk geen enklens lakenmaker,
en het zou dus wonder zijn, dat de Laken-
makerstoren hier lag.

M. J. Paquay is getroffen geweest door
de ongerijmdheid van de huidige benaming,
die op zichtenkaarten en in geschiedkundige
publicaties gebruikt wordt. In een «
erratum » van Bull. S.S.L.L. schrijft hij: «
De omschrijvingen van het kwartier dat met
de verdediging van den Lakenmakerstoren
gelast was, bewijzen dat de Lakenmakers-
storen zich eerder in de nabijheid van Sint-
Jan bevond. Deze toren is afgebroken. De
toren, dien wij bij vergissing onder dezen
naam hebben aangeduid, en die in het Be-
gijnhof lag had geen bijzondere naam,
geen bijzondere verdediging » (3).

Niettemin bij gebrek aan documenten
heeft M. J. Paquay den naam van Laken-
makerstoren aan den nog bestaanden toren
van het Begijnhof behouden in «
Tongeren Voorheen » (4) en in zijn «
Gids en Oud-
heidkundig Inventaris » (5), beide in 1935
uitgegeven.

De plaat van onzen Almanak brengt het
bewijs, dat in het kwartier van St-Jan een
toren stond, de echte Lakenmakerstoren.
Dit is dus een belangrijk punt van de Tonge-
rse geschiedenis opgehelderd.

Het uitzicht der Motten.

Men ziet dat de Motten overtroond wa-
ren en dat de watervloed van den Jeker uit
het Zuid-Westen komende, eerst in de na-
bijheid van den St-Janstoren in de huidige
loding komt. Heeft de teekenaar willen
voorstelen dat de Jeker eens bevaarbaar
was? of is hij hier voortgegaan volgens
een oudere teekening die dat zoo aangaf?
't Is wonder inderdaad dat zijn plaat een
soort «
Normandische » schuitjes voorstelt.

Wat daar ook van zij, zelfs als hij zich
een faantazij vooroorloofde, er dient vastge-
steld dat de Jeker, — maar veel vroeger —
eens bevaarbaar was. G. Kurth schreef:
«
Men berigtigde tot de kleinste rivieren
voor scheepvaart » en een zijgencot van S.
Hubertus, die in het midden der 8e eeuw
schreef brengt ons het bewijs. Hij toont ons
zijn meester die zich per water boven Leu-
ven in de richting van Tervuren doet ver-
voeren, (6) dus niet op de Dijle, maar op
de veel kleinere Fura, thans de Voor.

De Wapens van Tongeren.

Onze plaat toont ook een voorstelling van
het stadswapen van Tongeren. Men ziet
echter dat het niet zoaals op lateren datum
met een zwaan bekend is. Men heeft dus
het stads wapen trachten te verrijken met
de bijvoeging. Dat gebeurt meer bij par-
teculieren en bij gemeenbesten

1) Répertoire de documents graphiques relatifs à
l'histoire de la province de Liège. Zie Bull. I. B. S. p. 26, 40
43 — fase VII Hissettel, pp. 107, 303, 333.
2) Zie No 927, 928, 947.
3) Bull. Soc. Scient. Litt. de Liège, t. XXXI
No 3, p. 433.
4) J. Paquay Tongeren Voorheen, de Bull. S.S.
L.L. B. X. 15, p. 7.
5) J. Paquay, Tongeren, Gids en Oudheidkun-
dig Inventaris, p. 28 en pl. II.
6) Acta Sancti, Boll. t. I, Nov. 10 de Sancto He-
berti, p. 11.

Herodes en de Moord der Kinderen.

In het Evangelie wordt verhaald hoe He-
rodes, door de wijze Koningen onderricht
dat te Bethlehem een nieuwe Koning ge-
boren was, hen deed beloven dat zij hem
de plaats zouden bekend maken waar het
kind zich bevond. Zijn plan was dit kind
te doden. Maar een nachtelijke verschij-
ning verwittigde de Wijzen nopens de
plannen van Herodes en zij keerden langs
een anderen weg naar hun land weder.
Daarenboven verscheen de Engel ook aan
S. Joseph en gaf hem het bevel met het
Goddelijk Kind en diens Moeder naar Egypte
te vluchten. «
Want, voegde hij erbij,
Herodes zal het Kind opzoeken om het te
dooden » (1).

Herodes.

Wie was die baabersche Herodes? Hij
is gred gekend in de geschiedenis, en de
gruweladaad van den Moord der Onnozele
Kinderen past in de kraam zijner andere
eveldaden. Nochtans als landbestuurder
stelde hij daden die heel anders zouden
deno verwachten en die hem zelfs den bi-
naam van «
den Grooten » verdienden! Hij
houwde de stad Sebastê (Samaria) ter eere
van Keizer Augustus, legde de schoone ha-
ven van Cesarea aan, herbouwde den tem-
pel van Jeruzalem en deed veel andere ge-
bouwten oprichten. Hij was bedeeft met
kostbare gaven naar lichaam en geest. «
Hij
was een krijgsman, waaraan niets weer-
stond. Ook het geluk (fortuna) bevoorde-
elde hem » getuigt de Joodsche geschied-
schrijver Josephus. (2) «
Maar, voegt de
zelfde schrijver erbij, hij was een man van
grote barbaarsheid jegens iedereen, en
een slaaf van zijn driftten, zonder om te
zien naar hetgeen rechtvaardig was ».

Mecrobios, die in de 4e eeuw leefde,
doch in zijn schriften nog als een heiden
voorkomt, en dus volgens heidensche bron-
nen werkt, verhaalt dat keizer Augustus
zoo gezegd hebben: «
't Is beter het zwijn
van Herodes te zijn dan zijn zoon ».

Moord der Onnozele Kinderen.

Het Evangelie van S. Mattheus verhaalt
dat Herodes al de mannelijke kinderen deed
dooden die twee jaar en minder oud waren
te Bethlehem en in de omstreken. De Evan-
gelist bepaalt zich met het aanteekenen van
de voornaamste bijzonderheden. In dit op-
zicht onderscheiden zich de vier Evangelien
van de valsche nabootsers der evangelisten
verhalen of Apocryphen: Deze willen soms
veel meer, en veel juistert vertellen.

Hoeveel kinderen werden gedood?

Wij zouden natuurlijk wel eens meer vra-
gen, bij voorbeeld hoeveel kinderen ge-
dood werden. Maar wij moeten ons tevreden
stellen met hetgeen de ware evange-
listen ons met een waar geschiedkundig ta-
lent neerpanden. Overigens het helpt niet
veel, nog verder te zoeken. Immers de
Grieksche Liturgie verzekert dat Herodes
14.000 jongens doodde, de Syrier geveit tot
64.000 en zekere middeleeuwsche schrijvers
nog al meer. Men schrijft zoo gemakke-
lijk een groot cijfer als een klein. De moderne
geschiedschrijvers beweren daarentegen
dat het getal gering moet geweest zijn, aan-
gezien Bethlehem maar een kleine stad
was. Knabenhauer vermindert het getal tot
15 à 20. Bisping, Kellner, enz. tot nog min-
der. Verondersteld dat de stad en omgeving
3.000 inwoners telden, dan konden er hoog-
stens 100 mannelijke kinderen onder de 2
jaar zijn en er zullen er wel velen dank aan
de listen en liefde der moeders ontsnapt
zijn.

Oude voorstellingen van den kindermoord.

Onder de schilderijen van de Catacom-
ben heeft men tot nu toe geen afbeeldingen
van den Moord der Onnozele Kinderen ont-
dekt. De oudste voorstellingen zijn die der
beeldhouwkunst. Ze klimmen op tot de 4e
of 5e eeuw en werden ontdekt in Provence
(Zuid-Oost Frankrijk), in Milaan en Rome,
enz. Volgens een oudde tekst zou men ver-
kiesden van deze eerste martelaren over-
gebracht hebben naar de beroemde abdij
van St-Victor te Marseille. Zoo leest men
in het leven van S. Ysaïr: «
Maar dit in-
wendig heiligdom, dat gij in de natuurlij-
ke grot niet uitreukt, bevat veel en eer-
lijkderhande reliëfs van de eerste ge-
tuigen van Christus, namelijk van de heil-
ge Onnozeelen, welke door den gelukza-
ligen monnik Bassianus, van Bethlehem
hier aangebracht werden » (4). De H. Cas-
sianus stichtte St-Victor in 413 en stierf
er in 450, maar de eigenlijke bron, namelijk
het leven van St-Ysaïr is van de 11e eeuw.
(5).

In het algemeen ziet men op deze voor-
stellingen Herodes gezeten op zijn rechter-
voetel, terwijl beu'en zijn barbaarsch bevel
uitvoert. Moer is de voorstelling van een
mozaïek in de Kerk van S. Maria-de-Meer-
dere te Rome. Hier verschijnen de moeders
in stoet met hun kindjes op den arm voor
Herodes: eene, wier mantel met een kruis-
ge teekend is, schijnt voor allen te plei-
ten, maar aan de rechterzijde is er ook eene
die dit ogenblik te baat neemt om weg te
sluipen.

Een sermoen uit de 8e eeuw.

Wij geven hierachter een uittreksel uit
een sermoen van het begin der 8e eeuw,
niet uit het Oosten, of uit Rome, maar uit
Engeland, namelijk van den H. Beda. Dit
heeft bijzonder belang voor ons. Immers
het is uit Engeland dat Karel de Grote, de
voornaamste beschaver van onze streken
zijn hepers kreeg, onder meer de beroem-
de Alcuinus, de inrichter van het onderwijs
in het Rijk van Karel den Grooten. Alcuinus,
ofschon lang na Beda's dood geboren had
dezes invloed ondergaan. Immers de H. Be-
da leefde van 673 tot 735. Hij had er buit-
engewone geleerdheid in alle wetenschap-
pen, kende Grieksch, Latijn, Angelsaksisch
en liet een massa werken na waaronder
waardvolle boeken over de geschiedenis.
(8) Hij gaf onderwijs, had honderden leer-
lingen en zijn invloed bleef lang het onder-
wijs heerschen na zijn dood. Men zal nu
berispen waarom Karel de Grote voor zijn
beschavingsplannen helpers zocht in
Engeland en waarom dit land, in aanzicht
van onderwijs, een voorsprong had genom-
men.

G. B.
(1) Mattheus, Evang. III, 13.
(2) Flav. Josephus, Bell. Jud. I, XXI, 13.
(3) Id., Antiq. Jud., XVII, 8, 1.
(4) Acta Sancti, Boll., sept. VI, p. 737.
(5) Aug. Molinier, Sources de l'Hist. de France,
t. II, p. 134.
(6) Aug. Molinier, Ibid., t. I, p. 185: Beda's
Kerkelijke geschiedenis van Engeland is zeker
het beste produkt der geschiedschrijving van de
8e eeuw. — Verschiller de werken van den H.
Beda bevonden zich als handschrift in de kloos-
terbibliotheek van Bejls. Onder andere, dat
waaraan het hie navolgend sermoen ontleend is
staat in een hand beschrijf van de XI eeuw afkomstig
uit de bibliotheek der St. Laurentiusabdij te
Luik en thans in de Koninklijke Bibliotheek te
Brussel. (Zie Van den Gheyn, Catal. des Manu-
scrits de la Bibl. Roy. de Bruxelles, t. II, pp. 292-
306 e c.) — J. Gosler, Bibl. de St Laurent de
Liege du 13e, 15e s., p. 20, 21, 32, 40, 41.

De Moord der Onnozele Kinderen.

UIT EEN SERMOEN VAN S. BEDA. (1)

Inleiding.

Zeer beminde broeders, de voorgedragen
les van het Evangelie over den kostbaren
dood der onschuldige martelaren is ons heil-
ge: ze wijst ons echter op den kostbaren
dood van alle martelaren van Christus: Dat
inderdaad die keizer kinderen gedood wer-
den betekent dat ze door de verdienste
hunner nederigheid tot den roemvollen mar-
teldood kwamen en is een toepassing van
het evangeliewoord: Indien iemand zich
niet bekeert en niet klein kind wordt, kan
hij zijn ziel voor Christus niet reuen. (2)
Dat de kinderen in Bethlehem en in de om-
streken gedood werden, toont aan dat niet
alleen Juder, waar de kerk haar oorsprong
nam, maar in alle gewesten der kerk, waar
ze ook door de wereld verspreid is, haar
werk door de vervulling der bozen en door
het geld der godvruchtigen moet bekend
worden...

De klacht van Rachel.

Volgens de letterlijke uitdrukking vraagt
men, hoe men zeggen kan dat Rachel haar
zonen beweent, alsdan dat de stam van
Juda die Bethlehem bezit niet van Rachel
maar van haar zuster Lea afstamt. Het ant-
woord is nochtans klaar, wijl niet alleen in
Bethlehem maar in de heele omgeving al
de kinderen gedood werden. Het gebied
van den stam van Benjamin die van Rachel
afkomt grenst aan het gebied van den
stam van Juda waaruit men terecht be-
sluiten moet dat door den geest van den
vreedden kindermoord een niet gering ge-
tal kinderen van den stam van Benjamin
getroffen werden, en dit nageslacht heeft
Rachel in het allerhoogste met stamverhef-
ping bewoend. Men kan ook de uitdrukking
enfers verklaren, vermits Rachel in de na-
bijheid van Bethlehem begraven is, zooals
het op schrift van haar graf tot heden toe
bepastigt, namelijk aan het Westen van
de stad aan de overzijde van den weg die
naar Hebron leidt. Hetgeen in deze stad
gebeurde wordt bij prophetische wijze van
spraken toegeschreven aan degene door

wier naam en lichaam de plaats beroemd
was.

De straf der kerkvervolgers.

Dat de Heer zelf niet door Herodes ge-
dood werd maar door zijn ouders naar
Egypte in veiligheid werd gebracht toont
aan de onrechtvaardigheid der bozen, door
de vlucht moeten onttrekken of zelfs tot
de ballingschap moeten besluiten. Zoo
wordt aan de geloovigen een voorbeeld ge-
geven dat zij niet moeten zandelen de wo-
den der vervolgers door een passende vlucht
te ontwijken vermits de Heer hun God het-
zelfde gedaan heeft. Zooals hij ook aan
de zijnen zoo leeren: Als gij in een zekere
stad vervolgd wordt, vlucht in een ande-
re. (3) Degene die een weinig te voren
door een sterf werd aangehouden handelde op
aarde als mensch door als mensch de vlucht
te nemen.

Dat Herodes kort na den moord der on-
nozele kinderen stierf en dat Jozef op aan-
maning van den engel den Heer met zijn
moeder naar het land van Israel terug-
bracht leert ons dat alle vervolgingen die
tegen de Kerk zouden ontstaan door den
dood van de vervolgers zelf zouden gewo-
nen worden en dat na de straf der vol-
gers enkelijk de vrede aan de Kerk zou
geschonken worden en dat de heiligen die
zich verscholen hielden tot hun woonplaat-
sen zouden terugkeeren.

De Martelaren in de Aanbidding van het Lam.

Daarom is het roodig, zeer bemin-
de broeders, daar wij heden het feest vier-
en van de eerstelingen der martelaren, dat
wij vlijtig zouden nadenken over de
ouwige feestviering die de martelaren in
den hemel ten deel valt. Zooeven, wij kun-
nen zullen wij hun voetstappen navolgen
er, wenschen aan hun hemelsche feest-
viering deelachtig te worden, volgens het
woord van den Apostel: omdat wij deelge-
noten in het lijdens gewoest zijn zullen wij
ook in de vertroosting deelen. (4) Wij
zullen niet zoozeer hun dood beweunen als
ons verheugen over de lauweren die ze
terecht ontvingen. Indien zij uit dit leven
niet smarten moesten verscheiden terwijl
Rachel, dat is de H. Kerk, zuchtte, en met
jammerklachten en geweent toeschouwde;
thans zijn zij reeds in het hemelsche Jeru-
salem binnengetreden, dat ons aller moe-
der is, waar ze door vreugdendienars ont-
haald worden en in de blijdschap des Hee-
ren worden binnengeleid, om voor eeuwig
gekoond te worden. Daarom zegt de H.
Joannes: Zij staan voor den tron en in
de beschouwing van het Lam bekleed met
witte stelen en met pannen in hun handen.
Zij staan inderdaad gekroond voor den
tron van God, zij die eens voor de tronen der
aardsche rechters, door pijnen verplet-
terd, nederlagen. Zij staan in de aan-
schouwing van het Lam (5) en kunnen
van het aanschouwen van diens glorie om
geen reden meer gescheiden worden, want
door de foltering konden ze hier beleden
niet van het Lam gescheiden worden. Zij
gingen ten met witte stelen en hebben pal-
m takken in hun handen, want ze kroegen
belooningen om hun werken. Hun lichamen
die voor den Heer door de vlammen gefol-
terd en wilde beesten versteurd werden,
door slagen vermist, in afgronden gestor-
t, met nagels versecurd door alle soort van
pijnen misvormd, krijgen zij door verrij-
zenis verheerlijkt weerom. En zij, — zoo
staat er geschreven, reepen uit, — met
nieder stem: Heil aan onzen God die op
den tron zetelt en aan het Lam. Met luider
stem zingen zij den lof van God want zij
berintieren. Zijn groote gunsten, daar zij
niet door eigen moed, maar door Zijn hulp,
de aanvallen van de beproevingsen te bo-
ven kwamen. Hij herhaalt hun voorlijzende
de kampen en hun eeuwig bekroning
beschrijft zegt hij: Deze zijn degene die
uit groote beproeving tot Mij kwamen,
en die hun stelen wachten en bleekten in
het bloed van het Lam...

1) Voor Postrijder uit het Latijn vertaald,
«
Venerabilis Bedae, Opera Omnia » Basel 1563,
t. VII, 437-442.
2) Mattheus, Evang. XVIII, 4.
3) Ibid. X, 23.
4) Paul., II, Cor. I.
5) APOCALYPSIS, VII. — Dese commentaar van
den H. Beda over de aanbidding van het Lam is
interessant. Wij zijn in het begin van de 8e
eeuw, en wij zien hier reeds de vrije vertelling
van een zinsode der Apocalypsis. Dit is een an-
teressante schakel in het wordingsproces dat het
schilderij «
De Aanbidding van het Lam » zal
doen ontstaan.

Opvoeding

KINDEROOGEN.

Hoe diep kan men zien in die blauwe
kinderogenes.
zoo guldig en toch zoo onschuldig!
Het lijkt of er ligt een heele wereld,
daar bloot in die kijkers. Ze lachen en
schreien,
altijd gemeend, want kinderen zijn ernstig.